Emre Aracı
emre.araci@andante.com.tr

Hatchlands Park'ın harikalar diyarında

Jane Austen romanlarından çıkma Hatchlands Park (Fotoğraf: Emre Aracı)

Zamanında Oxford'da tıp okumuş ressam ve tasarımcı Alec Cobbe'un, Londra'nın güneyindeki Surrey bölgesinin yeşil doğası içerisinde bulunan üç katlı bir müze evde ziyaret edilebilen zengin klavyeli enstrümanlar koleksiyonunda kısa bir gezintiye ne dersiniz?

Hatchlands Park, Londra'nın yaklaşık 40 km güneyinde, Guildford kasabasına yakın, Surrey bölgesinin yeşil doğası içerisinde, kartpostal kadar güzel 170 hektarlık bir parkın ortasında yılın belirli dönemlerinde ziyaretçisine açık ve bugün National Trust tarafından idare edilen, kırmızı tuğladan inşa edilmiş, klasik hatlarıyla tam da Jane Austen romanlarından çıkma, üç katlı bir müze ev. Esasında burası için "müze" tanımlamasını hiç mi hiç kullanmak istemiyorum, çünkü bu ev aynı zamanda binada kiracı olarak yaşayan Alec Cobbe'un 30 senedir oluşturduğu "The Cobbe Collection" olarak bilinen klavyeli enstrümanlar koleksiyonunun da yuvası aynı zamanda. Cobbe'un her birine sahip çıkarak yeniden hayat verdiği, hepsi çalınabilir durumda olan bu enstrümanlar bugün Hatchlands'ın kalbi gibi atıyorlar. Üstelik burada verilen düzenli konserler sayesinde yaşamaya devam eden bu tarihi ev, modern çağdan haz etmeyen ve geçmiş dönemlere gitmenin özlemini duyanlara, hem icra edilen enstrümanların otantikliği, seçilen repertuvarın özgünlüğü ve hem de yapının gerçek tarihi dokusuyla kusursuz bir zaman makinesi işlevini sağlıyor. Bu enstrümanların geçmişte tuşlarına dokunanlar veya onların sahipleri arasında Purcell'den tutun da Johann Christian Bach, Mozart, Haydn, Beethoven, Chopin, Liszt, Mahler ve Elgar'a kadar uzanan görkemli bir besteci kadrosunun yer alıyor oluşu da Hatchlands Park'taki Cobbe Koleksiyonu'nu hiç şüphesiz dünyada eşsiz bir konuma taşıyor.

Alec Cobbe, sanatsal vizyon anlamında dünyanın belki de en yavan asrını sürdüğü bir ortamda, çağları ve devirleri aşarak, kendi iç dünyasının estetiğinde harmanlamayı başardığı bir misyonla bütün bu bestecilerin ruhlarını tek bir çatı altında bir araya getirmeyi ve üstelik düzenlediği konserler sayesinde de o sesleri, o tınılara hasret kulaklarla paylaşmayı başarmış, örnek gösterilecek bir insan. Hatchlands Park bağrına bastığı bu kiracısıyla ve orada yaşayan o kiracısı da bulduğu böylesine bir yuvayla son derece talihli bir buluşmanın esasta ne kadar da güzel meyveler verebildiğinin en somut göstergesi olarak çıkıyor ziyaretçisinin karşısına.

Hatchlands'ın tarihçesi çok eskilere dayanmakla birlikte, bugünkü ev 1749'da buradaki eski Tudor dönemi binayı arazisiyle birlikte satın alan Amiral Edward Boscawen tarafından, on sene sonra yıktırılan eski yapının yerine, neoklasik tasarımlarıyla bilinen İskoç mimar Robert Adam'a planları çizdirilerek yaptırılmış. Ancak Amiral'in 1761'deki ani vefatının ardından eşi Fanny Boscawen inşaatı daha yeni tamamlanan bu güzel evi Sumner ailesine satmak zorunda kalmış. Bu dönemde İtalyan mimar John Bonomi eve bazı ilaveler yapmış. 1889'da ise Sumner ailesi evi ve araziyi Lord Rendel'e satmış. Mülkiyeti National Trust'a geçmeden önce aileden burada en son olarak Lord Rendel'in torunu mimar Harry Stuart Goodhart-Rendel 1959'daki vefatına kadar yaşamış. Mobilyaları ve koleksiyonları dağılan malikâne bu dönemde bir süre okul olarak da faaliyet vermiş. Hatchlands eski görkemine İrlanda'daki aile evi Newbridge House'dan getirdiği mobilya ve tablolarla birlikte Alec Cobbe ve eşinin 1987'de binaya taşınmalarıyla kavuşmuş. Binanın tarihçesinin anlatıldığı kitapta da aktarıldığı gibi Alec Cobbe Hatchlands'ın o bir dönem boş duran soğuk ve terk edilmiş odalarına kattığı "çiçekler, müzik, tablolar ve sanat eserleriyle" yeniden hayat vermiş. Burası gerçekten de insanı sımsıcak sarmalayan, yemek odasındaki gümüş şamdanların dibinde göze çarpan kurumuş mum izlerinde, içinde hâlâ bir yaşam sürüldüğü aşikâr olan ve ziyaretçisine tarihi bir tablonun içinde dolaşıyormuş hissini veren bir yer.

Şirin Clandon İstasyonu'nda güneşli bir günde trenden indiğim zaman seyahat ettiğim South Western Demiryolları'nın penceresi hâlâ açılabilen eski vagonları sayesinde Surrey'nin o güzel mayıs havasını zaten ciğerlerimde soluyordum. Bahçe kapısından girdikten sonra kavis

Hatchlands Park'ı inşa ettiren Amiral Boscawen (Ressam: Sir Joshua Reynolds)

Hatchlands Park'ın insanı Antik Yunan'a ve Roma'ya taşıyan dünyası (Fotoğraf: Alexey Moskvin)

çizen patika yolu yürüyerek ulaştığım parkın ortasındaki ev ise çoktan farklı bir zaman dilimine adım atmış olduğumun müjdecisiydi. Cetvelle çizilmiş çimen bordürleri arasında bahçıvanlar huzurla çalışıyordu; öğleden sonra 14.00'te kapılarını açan Hatchlands o günkü ziyaretçilerine ve yaklaşan yaz mevsimine belli ki hazırlık yapıyordu. Garden Hall olarak bilinen Bonomi'nin tasarladığı eski ana giriş kapısından içeri girdiğim zaman karşıma çıkan ve beni sanki Grand Tour'a çıkmış bir 18. yüzyıl centilmeni gibi Roma'ya, antik Yunan'a, Olympia'ya götüren Napoliten bronzlardan, o öğleden sonra, sadece müzik estetiği açısından değil, içimizde güzel sanatların tamamına karşı hissettiğimiz bütün estetik duyguların Adam'ın görkemli salonundaki mermer şöminenin üzerinde yer alan frizde betimlenmiş, kanatlı bir tanrıçanın sürdüğü o iki tekerli yarış arabasını çeken ve elimde tuttuğum kılavuz kitabın kapağını da süsleyen dinamik atlar havasında şahlanacağından emindim.

Ressam Sir Joshua Reynolds'un fırçasından Amiral Boscawen'ın portresinin asılı durduğu altın varakla işli gri pastel tonlardaki görkemli kabul salonu Hatchlands turunun başladığı ilk oda ve bu turda Alec Cobbe hazırladığı sesli "audioguide" ile ziyaretçilere eşlik ediyor. O zaman anlıyorsunuz ki bu kadar obje o odalarda hiç de rastgele yerlerini bulmamış; bilâkis her şey en ince ayrıntısına kadar düşünülerek yerleştirilmiş. Şöminenin üzerinde Marie Antoinette'in Sèvres porseleni büstüne bakarken hemen yanı başındaki Érard yapımı 1787 tarihli piyanonun, hayatı trajik bir şekilde giyotinde son bulan, Fransa kraliçesine ait olduğuna inanmakta önce güçlük çekiyorsunuz. Ama Alec Cobbe size bu eşsiz enstrümanın tarihçesini hemen kulaklığınızda anlatıveriyor. 1789 Fransız İhtilali'nden sonra yağmalanıp satılan kraliyete ait pek çok obje arasında bu piyano da müzayedede satışa çıkartıldığında yapımcısı Sébastian Érard kendi piyanosunu geri satın alarak enstrümanını yok olmaktan kurtarmış. Sonrasında ise adı bugün oteller zincirinde yaşayan Amerikalı meşhur politikacı ve iş adamı William Waldorf Astor, Érard'ın varislerinden 1903'te satın alarak piyanoyu İngiltere'ye, yaşadığı Hever Kalesi'ne getirmiş. 1960'da bir sel esnasında kalenin bazı odalarını su basınca Marie Antoinette'in piyanosu da suların altında uzun bir süre gömülü kalmış. Ancak Alec Cobbe'un koleksiyonuna dahil olunca bu tarihi piyano yeniden eski görkemine ve sıcak tınısına kavuşmuş. Nitekim o anda kulağınızda bu piyanonun sesini duymaya başlıyorsunuz; Mozart'ın Do majör sonatina'sından "minuet ve trio" çalıyor. O zaman yedi yaşındaki Mozart'ın Viyana'da kendi yaşıtı olan Marie Antoinette ile 1763'te tanışmasının hikâyesini hatırlıyorsunuz. Söylenene göre küçük Mozart'ın ayağı cilalı parkede kayıp düşünce yedi yaşındaki Marie Antoinette onu elinden tutup kaldırmış ve ardından Mozart ona evlilik teklif etmiş. İşte Hatchlands'da bütün bu hikâyeler ayrı bir gerçekliğe kavuşuyor.

Aynı odada Kraliçe Charlotte'un da bir portresi asılı, çünkü İngiltere Kralı III. George'un karısı olan Alman asıllı Charlotte, Bach'ın 18 çocuğundan en küçük oğlu olan ve Londra'ya taşınmasının ardından müzik tarihine adı "İngiliz Bach"

Marie Antoinette piyanosu başında (Ressam: Franz Xaver Wagenschön)

Hatchlands'ın Kabul Salonu'nda Marie Antoinette'in büstü ve duvara dayalı piyanosu (Fotoğraf: Alexey Moskvin)

Cobbe Koleksiyonu'nda Chopin'in Pleyel piyanosu (Fotoğraf: Salvatore Arancio)

olarak geçen Johann Christian Bach'ın hamisi olmuş. Ve tabii hemen yanı başınızda İngiliz kraliyet ailesine de müzik dersleri vermiş olan J. C. Bach'ın 1777-78 Londra yapımı piyanosu duruyor. Kapağın içinde ise bestecinin imzasını görüyorsunuz. Muhtemelen Bach birkaç piyano arasından seçtiği bu enstrümanı tercih ettiğini belirtmek için Johannes Zumpe ve Gabriel Buntebart'ın atölyesine gittiği gün imzasını atmış ve gün gelip bu enstrüman da üzerinde bu imzayla Cobbe'un inanılmaz koleksiyonundaki yerini bulmuş. J. C. Bach 1778 Ağustos'unda Fransa'ya giderken bu piyanosunu da beraberinde götürmüş ve Paris'e vardığında Mozart'la karşılaşmış. İki müzisyen Saint Germain-en-Laye'de Noailles Dükü'nün misafiri olarak kaldıklarında, Cobbe'un tahminine göre, Mozart ilk olarak bu enstrümanda K. 310, La Minör, 8. Piyano Sonatı'nı çalmış. Alec Cobbe'un bu enstrümanların tarihçelerini böylesine titizce deşifre etmiş olması da bu koleksiyona hiç şüphesiz çok ayrı bir değer katıyor.

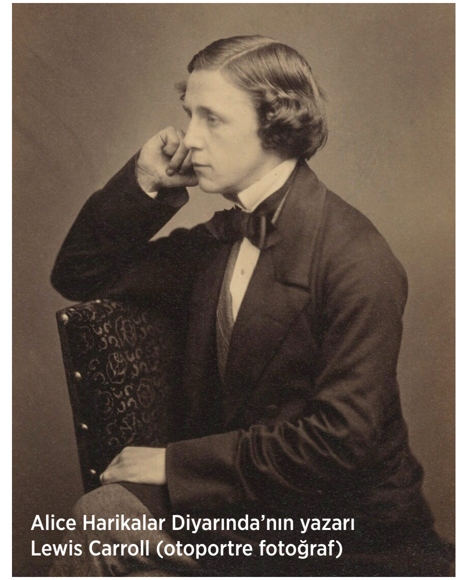
Bir sonraki salonda ise Marie Antoinette, Kraliçe Charlotte, J. C. Bach ve Mozart'ın dünyasından çıkıp Haydn'ın beş buçuk oktavlık Longman & Broderip marka piyanosunu da gördükten sonra bu defa Chopin'in dünyasına adım atıyorsunuz. Zira bir önceki Andante (Haziran) yazıma da konu olan Chopin'in 1848 İngiltere seyahatinde Londra Belediye Sarayı Guilhall'da son konserini verdiği 1847 yapımı Broadwood piyano da Hatchlands'ın hazineleri arasında. Burada bulunan ve Chopin'e ait olan diğer bir piyano ise Paris'ten getirdiği ve mektuplarında kendi piyanosu olarak tanımladığı Pleyel yapımı enstrüman. Bestecinin Paris'te d'Orléans Meydanı'ndaki odasını tasvir eden bir suluboya resimde de göze çarpan bu piyanoyu Chopin İngiltere'den ayrılmadan önce İskoç ahbabı Margaret Trotter'a satmış ve piyano 1981 yılına kadar ailede kaldıktan sonra Cobbe Koleksiyonu'na intikal etmiş. Chopin'in İskoç öğrencisi Jane Stirling'in 1843 yapımı Érard piyanosu da her ikisinin ruhlarını birleştirircesine Hatchlands'ı gezenleri etkileyen enstrümanlar arasında. Derken kendimi Chopin'den sonra bir anda

Kraliyet Müzik Koleji'nin daimî teşhir için Cobbe Koleksiyonu'na ödünç verdiği Elgar'ın Broadwood piyanosu (Fotoğraf: David Mees)

Mahler'in 1836 Conrad Graf, Viyana yapımı piyanosu önünde buluyorum. Kulağımda bu enstrümanda seslendirilen bir yorumla *Lieder eines fahrenden Gesellen*, No.4 çalıyor. Müzik majörle minör arasında karanlık akorlardan geçerken Cobbe'un piyanoyu Mahler'in torunu Marina'dan 1993 yılında satın aldığını öğreniyorum. Bir başka salonda ise Kraliyet Müzik Koleji'nin daimî teşhir için Cobbe Koleksiyonu'na ödünç verdiği Sir Edward Elgar'ın Broadwood piyanosu çıkıyor karşıma; besteci piyanoyu babasının "Elgar Bros", yani Elgar Biraderler müzik dükkanından seçmiş. Elgar, Birchwood Lodge'da yaşadığı yıllar *Enigma Varyasyonları*'nı bu piyanoda bestelemiş. Piyanonun tuşlarından yükselen kayıtta *Nimrod* duyuluyor kulağımda ve beni çok özel geçmiş anılara ve bir konsere taşıyor.

Zamanında Oxford'da tıp okumuş, ressam ve tasarımcı Alec Cobbe'un bu zengin koleksiyonunu böylesine kısa bir makalede tamamıyla ele almak elbette ki imkânsız, ama odalar birbirine açıldıkça canlı bir müzik tarihi de sanki önümde hızla akıp gidiyor ve birkaç hafta sonra yağmurlu bir günde Oliver Davies ve Henry Roche'un Kraliçe Viktorya (24 Mayıs) ve Prens Albert'in (26 Ağustos) doğumlarının 200. yılı şerefine verdikleri özel resital

Alice Harikalar Diyarında'nın yazarı Lewis Carroll (otoportre fotoğraf)

için Hatchlands'a geri dönüyorum. Evin terk edilmiş taş trabzanlı terasını görünce, eski bir fotoğrafı hatırlayarak, acaba neden kendimi *Alice Harikalar Diyarında* gibi hissediyorum? O günün öğleden sonrasında, bu defa bardaktan boşalan bir yağmur altında, daha o sabah Guildford'ın tepelerindeki Mount Mezarlığı'nda gömülü olduğunu keşfettiğim, gerçek adı Charles Lutwidge Dodgson olan Lewis Carroll'un ulu bir çam ağacının altında, çocukların bıraktığı oyuncak tavşanların süslediği sade mezarına doğru tırmanıyorum; kulaklarımda ise Prens Albert'in piyanisti Ignaz Moscheles'in üçüncü kuşak torunu olan Roche'un Davies ile piyanoda dört el düet olarak konserin son eseri olarak çaldıkları *Tannhäuser* transkripsiyonu tınlamaya hâlâ devam ediyor. Bütün bu hisleri ve daha nicelerini Hatchlands'ın harikalar diyarına borçluyum...

Cobbe Koleksiyonu hakkında daha fazla bilgi için: *www.cobbecollection.co.uk*

Emre Aracı'nın Andante'deki geçmiş yazılarının tamamına www.emrearaci.weebly.com adresinden ulaşabilirsiniz.